Työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan

Asiantuntijalausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain 1 ja 24 § :n muuttamisesta HE 169/2024 vp

Maaseudun Työnantajaliitto - MTA kiittää mahdollisuudesta lausua kantansa asiassa, esitystä kannattaen. Luonnontuotteiden kerääminen työsuhteessa on viety Maaseutuelinkeinojen työehtosopimukseen jo 10 vuotta sitten ja työtehtävä on kausiluontoinen, joten kausityötodistus tai -viisumi on oikea työlupa kolmansista maista Suomeen töihin hakeutuville ihmisille.

MTA kannattaa sitä, että Suomessa varmistetaan tänne saapuvien henkilöiden oikeudet ja asiallinen kohtelu. Jokaisen maahamme ulkomailta tulleen henkilön on oltava oikeutettu oikeudenmukaiseen kohteluun ja vastuu metsämarjanpoimijoiden kohtelusta on ennen kaikkea heidät kutsuneella yrityksellä tai poimintaa järjestävällä yrityksellä, joka ainakin kolmansien maiden kansalaisten kohdalla jatkossa toimii työnantajana.

Tämän sanottuani painotan, ettei asiaa kokonaisuudessaan ratkaista vain tällä lakimuutoksella, vaan tämä on vasta alkua.

Esityksestä poimittu sivulla 16:
”Suomen lainsäädännössä ei ole säännöksiä siitä, että jokin oikeussuhde olisi tai ei olisi työsuhde, vaan arvio tehdään tarkastelemalla täyttyvätkö työsuhteen tunnusmerkit (työsopimuslain (51/2001) 1 §:ä). Säännöksiä ei ole myöskään siitä, että jokin toiminta olisi välttämättä järjestettävä työsuhteen muotoon tai että sitä ei olisi sallittua järjestää työsuhteen muotoon. Taustalla on sopimusvapaus: lähtökohtaisesti on osapuolten itsensä valittavissa se, millaiseen oikeudelliseen muotoon he järjestävät keskinäiset oikeussuhteensa. Sillä, millainen oikeussuhde on valittu, luonnollisesti on oikeudellisia seuraamuksia. Luonnontuotteiden keruun saattaminen kokonaan työsuhteiseksi edellyttäisi siitä erikseen lailla säätämistä. Tällaiseen sääntelyyn on suhtauduttu varauksella. Sen sijan lainsäätäjä voi säätää maahantulon edellytyksistä ja asettaa maahantulon ehdoksi sen, että poimijalla on työsopimus, kuten nyt tehtäisiin.”

Asia on juuri niin kuin tuossa on kuvattu ja viimeinen lause myös asettaa kolmansista maista tulevat ihmiset eri asemaan kuin eurooppalaiset ja suomalaiset. Tämä on syy siihen, miksei marjalakia saa unohtaa, vaan sitäkin pitäisi kehittää. Ensisijaisesti työlupamuodon takia on kuitenkin juuri nyt syytä viedä tämä hallituksen esitys mahdollisimman nopeasti eteenpäin, mutta kokonaisuus vaatii tätä lakimuutosta enemmän.

Tämän kauden kokemuksia työsuhteessa tapahtuneesta poiminnasta ei ole vielä käyty läpi kattavasti MTA:n uusien metsämarjayrittäjäjäsenten kanssa, mutta ilmeisesti meni hyvin, tiukasta aikataulusta huolimatta, asennoitua työhön työsopimusasiana ja oppia työehtosopimussääntöjä. Satovuosi oli hyvä ja metsässä oli normaalia vähemmän poimijoita, joten ansiotaso on ollut

Annankatu/Annegatan 31-33 C 48
00100 HELSINKI/HELSINGFORS
Puhelin/Telefon (09) 725 04 500
Faksi/Fax (09) 725 04 511
info@tyonantajat.fi
www.tyonantajat.fi
Y-tunnus/FO-nummer
0215193-7

korkea. Työehtosopimusosapuolet tulkitsivat työehtosopimusta yhdessä keväällä ja aloittavat pian työehtosopimusneuvottelut.

Samaan aikaan on valitettavasti käynyt ilmi, että työsuhteisuus on tuonut uusia kilpailevia lieveilmiöitä toimintaan, kuten metsämarjoja ostavia ihmisiä, jotka ostava metsämarjat jokaisen oikeuden perusteella poimivilta ihmisiltä, ja välittävät marjat verottomasti eteenpäin. Tällaiset järjestelyt kaipaavat lisää tiedottamista, ei pelkästään metsämarjanpoimintaa jatkossa työsuhteessa järjestäville yrityksille, vaan myös elintarviketeollisuuden ostajille ja toistan tähän liittyen toiveen marjalain kehittämiselle.

Suhde jokaisen oikeuksien ja työsuhteiden välillä ei ole riittävän tarkasti määritelty. Metsänomistajien intressi on nyt toden teolla herännyt, kun kaupallinen poiminta järjestetään myös työsuhteessa. Alkuperäinen tarkoitus jokaisen oikeuksille ei ollut luonnontuotteiden keräämisen laajamittaisen liiketoiminnan mahdollistaminen. Silloin, kun liiketoiminta toisen omistamalla maalla on järjestelmällistä, voidaan perustellusti kysyä, onko jokaisen oikeudet ylitetty. Silti luonnonmarjojen hyödyntäminen on suomalaiselle viennillekin tärkeä asia, tämä tarkoittaa, ettei pelkällä harrastuspoiminnalla kerätä marjoja elintarviketeollisuuden tarpeeseen. Jokaisen oikeuksia ei voida rajata kansalaisuuteen perustuen, mutta metsänomistajien haitan määrittelyyn voi löytyä uudenlaista tulkintaa.

Metsämarjojen poiminta työsuhteessa on jäsenyrityksissämme kaudella 2024 sujunut melko hyvin, mutta asia vaatii lisää koulutusta työnantajille, jäsenistöllemme ja tulevissa työehtosopimusneuvotteluissa neuvottelemme tämän kauden kokemusten perusteella tarkennuksia myös Maaseutuelinkeinojen työehtosopimukseen. Työaikojen valvonta, työntekopaikan määrittely, siirtyminen poimintapaikoille, urakkapalkkaus ja vapaa-ajan käyttö sekä määritelmä tuovat haasteita poiminnan järjestämiseen työsuhteessa.

Kokonaisuus on käytännössä rikkonainen. Metsämarjojen poimintaa harjoittaa erittäin sekalainen ryhmä ihmisiä, joista jatkossa kausityöluvalla kolmansista maista saapuva poimijaryhmä on osa. Eli kyseinen sinänsä kannatettava hallituksen esitys ei saa jäädä ainoaksi käsiteltäväksi asiaksi ennakoitavan, turvallisen ja tasavertaisen toimintaympäristön rakentamiselle metsämarjojen poimijoille ja liiketoiminnan harjoittajille, metsänomistajia unohtamatta.

Maaseudun Työnantajaliitto

Helsingissä 10.11.2024

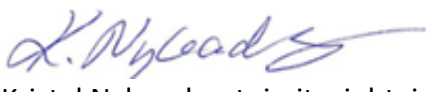

Kristel Nybondas, toimitusjohtaja